

Catriestraat N461, Gent

Archeologienota

Auteur:

Kim Aluwé

Erkend Archeoloog:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

Colofon

VEC Nota 869

Catriestraat N461, Gent

Vlaams Erfgoed Centrum bv

Auteurs: Kim Aluwé

Erkend archeoloog:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

In opdracht van: Vertrouwelijk

Foto's en tekeningen: Vlaams Erfgoed Centrum, tenzij anders vermeld

© Vlaams Erfgoed Centrum bv, Geel, juli '21

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum bv.

Vlaams Erfgoed Centrum bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek

ISSN 2506-7486

Vlaams Erfgoed Centrum

Liesdonk 5

2440 Geel

Tel +32 (0)14 95 34 70

info@vlaamserfgoedcentrum.be

www.vlaamserfgoedcentrum.be

Inhoud

1	Verslag van resultaten bureauonderzoek	5
1.1	Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1	Administratieve gegevens	6
1.1.2	Eerder archeologisch onderzoek binnen het plangebied	7
1.1.3	Ligging en huidig gebruik van het plangebied	7
1.1.4	Onderzoekskader	8
1.1.5	Onderzoeksopdracht	13
1.1.6	Werkwijze en strategie	13
1.2	Assessmentrapport	14
1.2.1	Landschappelijke ligging	14
1.2.2	Historische beschrijving	20
1.2.3	Archeologisch kader	33
1.2.4	Interpretatie en datering	36
1.2.5	Verwachting en conclusies	36
Samenvatting	38	
Literatuur	39	
Geraadpleegde websites		39
Lijst van afbeeldingen en tabellen		40

periode	tijd in jaren	
Nieuwste tijd:		19 ^e E - heden
Nieuwe tijd:		16 ^e E - 18 ^e E na Chr.
Middeleeuwen:		5 ^e E - 15 ^e E na Chr.
Late Middeleeuwen	13 ^e E - 15 ^e E na Chr.	
Volle Middeleeuwen	10 ^e E - 12 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^e E - 9 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^e E - 8 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^e E na Chr.	
Romeinse tijd:		57 voor Chr. - 402 na Chr.
IJzertijd:		800 - 57 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 57 voor Chr.	
Midden IJzertijd	475/450 - 250 voor Chr.	
Vroege IJzertijd	800 - 475/450 voor Chr.	
Bronstijd:		2100/2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 - 2000 voor Chr.
Finaal-Neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.	
Midden-Neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.	
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.	
Mesolithicum (Midden-Steentijd):		circa 9500 - 4000 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 10 000 voor Chr.

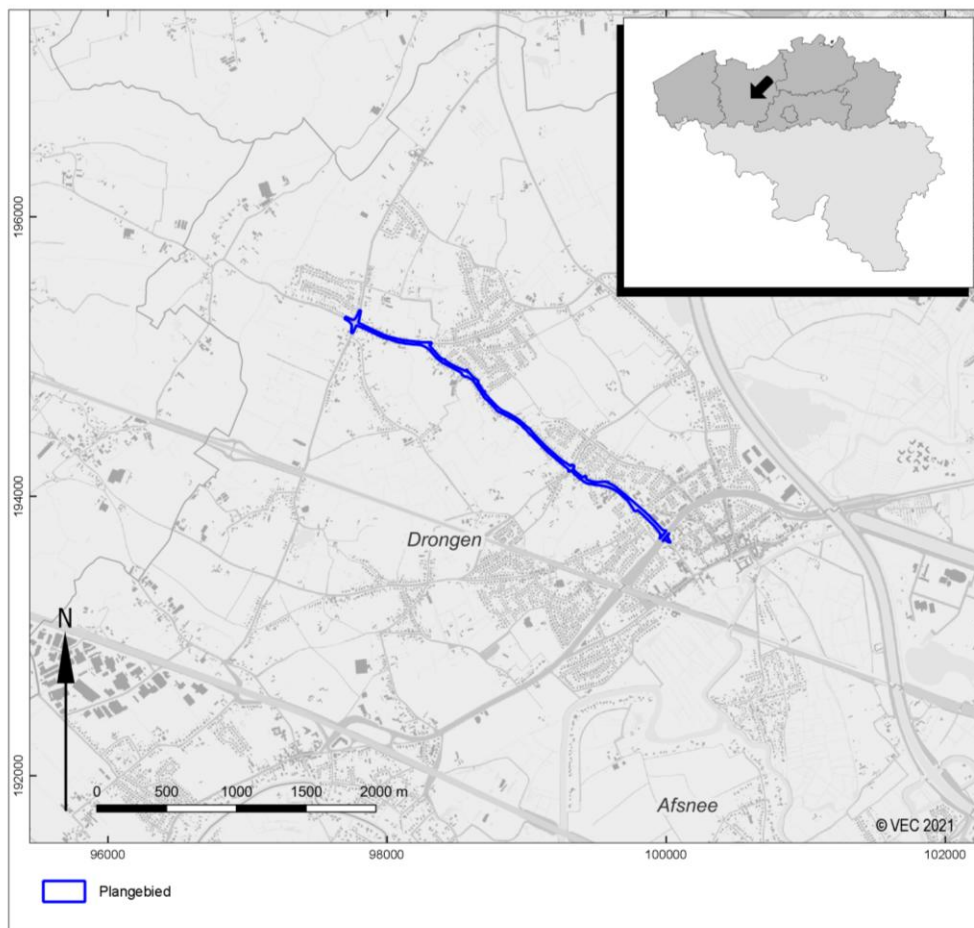
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)

1 Verslag van resultaten bureauonderzoek

Kim Aluwé

1.1 Beschrijvend gedeelte

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in juli 2021 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Catriestraat (N461) te Gent (Drongen) (Afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen riolerings- en wegeniswerken.

Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 2. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.1.1 Administratieve gegevens

Huidige onderzoeksfasen:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	Riolerings- en wegeniswerken
Toponiem en/of adres:	Antoon Catriestraat (N461), Boskeetstraat, Gavergrachtstraat, Merendreesesteenvweg
Gemeente / Deelgemeente:	Gent (Drongen)
Provincie:	Oost-Vlaanderen
Kadastrale gegevens:	Gent, AFD 27/Drongen AFD 1 , SECTIE C, perceelnummers 529W2, 529Z3, 536G, 537S, 541Y, 582P2, 571K, 564M, 564N, 564P2, 564N2, 560P, 559B2, 382D, 382 ^E , 380H, 380K, 259M2, 259Z, 259R2, 259T2, 257H, 257D, 257 ^E , 258B, 258A, 250A, 248, 247, 246C, 243 ^E 2, 242 ^E , 243R, 243S, 243T, 243Y, 243B2, 243A2, 208C2, 208M, 208 ^E 2, 208D2, 208X, 207B, 186N, 186M, 186L, 186K, 186F, 179B, 178L, 177T, 177N, 177K, 177R, 1777H, 177M , 172C+ 170B, 168G, 14X, 14W, 13G, 13C, 9V, 9A2, 9Z, 6F, 6 ^E , 6G, 1P, 1N + openbaar domein Gent, AFD 27/Drongen AFD 1 , SECTIE A, perceelnummers 974W, 947V, 947T, 947K, 942C, 938S, 938K, 933D, 928F, 928H, 927K, 925M, 920D, 919F, 519B, 915C, 915T, 915V, 892D, 892C, 892B, 889N, 885H, 804P, 804H, 804N, 804K, 1543A, 787P, 787R, 787K, 787L, 787G, 787H, 784A, 782E, 779B, 770M, 764T, 758C, 758B, 346M + openbaar domein

Diepte bodemverstoring:	Max. 3m -mv (ter hoogte van de riolering)
Oppervlakte plangebied:	69496 m ² / 6,9 hectare
Oppervlakte bodemingrepen:	69496 m ² / 6,9 hectare
Coördinaten (<i>bounding box</i> ; <i>Lambertcoördinaten</i> ; <i>EPSG:31370</i>):	Min. X 97.696,167 Min. Y 193.669,285 Max. X 100.032,336 Max. Y 195.331,698
Projectcode Onroerend Erfgoed:	2021E126 (bureauonderzoek)
VEC-projectcode:	5030093
Auteur(s):	Kim Aluwé
Erkend archeoloog:	X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)
Begindatum onderzoek:	1 juli 2021
Einddatum onderzoek:	8 juli 2021
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum Liesdonk 5 2440 Geel
Relevante thesaurustermen:	bureauonderzoek

1.1.2 Eerder archeologisch onderzoek binnen het plangebied

Binnen het plangebied heeft nog geen eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Wel overlapt het plangebied in de Antoon Catriestraat met een melding in de CAI van luchtfotografie (CAI-ID 206488) en een zeer recente archeologienota op basis van een bureauonderzoek waarbij verder vooronderzoek in uitgesteld traject geadviseerd werd (Archeologienota ID 18418). Ook de uitlopers van archeologienota ID 15519 overlappen met het noordelijke deel van het projectgebied in de Boskeetstraat. Hier werd na een bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek een vrijgave geadviseerd. Het vooronderzoek met en zonder ingreep in de bodem op dit perceel vond plaats ter hoogte van de geplande ingrepen ca. 150m ten noorden van het huidige plangebied.

1.1.3 Ligging en huidig gebruik van het plangebied

Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Antoon Catriestraat (N461), de Boskeetstraat, Gavergrachtstraat en Merendreesesteinweg te Gent (Drongen). De N461 is een drukke gewestweg tussen het centrum van Drongen en Knesselare (richting NW). Drongen is de grootste deelgemeente van Gent en bevindt zich langs de Leie op enkele kilometers ten zuidwesten van het historische stadscentrum van Gent. Drukke verkeersaders zoals de R4 in het oosten en de E40 in het zuidwesten omringen deze gemeente.

Het grootste deel van het projectgebied (openbaar domein) is op dit moment verhard en in gebruik als weginfrastructuur. De huidige wegkoffer is tot ca. 60cm diep met aanwezigheid van nutsvoorzieningen op ca. 80cm diepte en de rioleringen op ca. 2,5m diepte.

Op meer dan 100 private percelen langsheen het plangebied wordt een kleine onteigening gepland. Deze stroken worden nadien mee ingelijfd in het openbaar domein en zijn op dit moment meestal onverhard en in gebruik als voortuin, oprit, akker of grasland.

Ter hoogte van de Antoon Catriestraat 89 en 185 en de Boskeetstraat 37 bevinden zich op dit moment woningen die in het kader van de geplande werkzaamheden gesloopt zullen worden. Op de hoek van de Antoon Catriestraat en de Boskeetstraat bevindt zich een klein bijgebouw dat ook gesloopt dient te worden.

Afb. 3. Het plangebied op een luchtfoto uit 2020 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2020 – kleur).
(Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.1.4 Onderzoekskader

Geplande werken en bodemingrepen

Het doel van de geplande werken is het vervangen van het huidige gemengde rioleringsstelsel door een gescheiden riolering met RWA en DWA en de veilige herinrichting van de wegenis.

Rioleringswerken (plannen zie bijlage 1)

Regenwaterafvoer (RWA)

In het uiterste zuiden van het projectgebied worden enkele bestaande grachten in de Antoon Catriestraat tussen het kruispunt met de Deinsesteenweg en de Congregatiestraat ingeschakeld voor de afvoer van regenwater. Tussen de verschillende grachtsegmenten worden nieuwe kopmuren en RWA-buizen (ø400-600) voorzien met een totale afstand van 322m.

Tussen het kruispunt met de Congregatiestraat en het kruispunt met de Rozenlaan worden langs beide zijden van de Antoon Catriestraat nieuwe RWA-leidingen aangelegd (ø400-500). Een leiding heeft een lengte van 452m en gaat zowel aan het begin als aan het einde onder de rijweg door, de andere leiding blijft aan dezelfde kant van de weg en heeft een lengte van 314m. Beide worden ongeveer halverwege verbonden door een RWA-buis onder de rijweg. De leidingen in dit deel worden aangelegd tussen 0,9 en 1,9m diep.

Tussen het kruispunt met de Rozenlaan en het kruispunt met de Kruisstraat wordt een deel van de bestaande gemengde riolering herbruikt als RWA-leiding. Langs een zijde van de weg wordt een nieuwe RWA(ø400) aangelegd met een lengte van 72m op een diepte van ca. 1,8m.

Tussen het kruispunt met de Kruisstraat en het kruispunt met Hellewee wordt het regenwater afgevoerd via zowel de bestaande grachten als een nieuwe RWA-leiding. Tussen de verschillende grachtsegmenten worden korte nieuwe RWA-buizen (ø400) en nieuwe kopmuren geplaatst. De nieuwe RWA-leiding (ø400-800) wordt onder de nieuwe wegenis voorzien en bestaat uit 2 delen van respectievelijk 517m en lang 661m lang. De leidingen in dit deel worden aangelegd tussen 1,3 en 2,1m diep.

Vanaf Hellewee tot aan de Boskeetstraat worden langs beide zijden van de Antoon Catriestraat nieuwe RWA-leidingen aangelegd die regelmatig verbonden zijn met een buis onder de straat. Deze leidingen (ø400-700) zijn goed voor een totale lengte van 648m. De leidingen in dit deel worden aangelegd tussen 0,9 en 2,3m diep.

In de Boskeetstraat wordt opnieuw gebruik gemaakt van een combinatie van afwatering via grachten en een nieuwe RWA-leiding (ø400-700). Tussen de verschillende grachtsegmenten worden hierbij een lengte van 197m nieuwe buis aangelegd en worden nieuwe kopmuren voorzien. De nieuwe RWA-leiding aan de overzijde van de straat heeft een lengte van 515m en wordt tussen 1 en 1,9m diep aangelegd.

Aan de rotonde in het uiterste noorden van het plangebied wordt voor de regenwaterafvoer gebruik gemaakt van afwatering via bestaande grachten, het hergebruik van de bestaande gemengde riolering en een aantal nieuwe RWA-buizen (ø400-600) met een totale lengte van 183m aangelegd op ca. 1,5m diep..

Vuilwaterafvoer (DWA)

Over het gehele plangebied wordt een nieuwe DWA-leiding (ø250-500) aangelegd. De bestaande gemengde riolering wordt grotendeels opgebroken of opgevuld.

In de Antoon Catriestraat bevinden de nieuwe DWA-leidingen zich over het algemeen aan beide zijden van de weg. Een eerste deel van 271m wordt met een persleiding van 31m aangesloten op een bestaande leiding. Deze leiding wordt aangelegd tussen 1,7 en 3m diep (diepste punt bij start persleiding). De overige nieuwe DWA-leidingen in deze straat hebben een totale lengte van 2683m en worden voorzien tussen 1,5 en 2,6m diep.

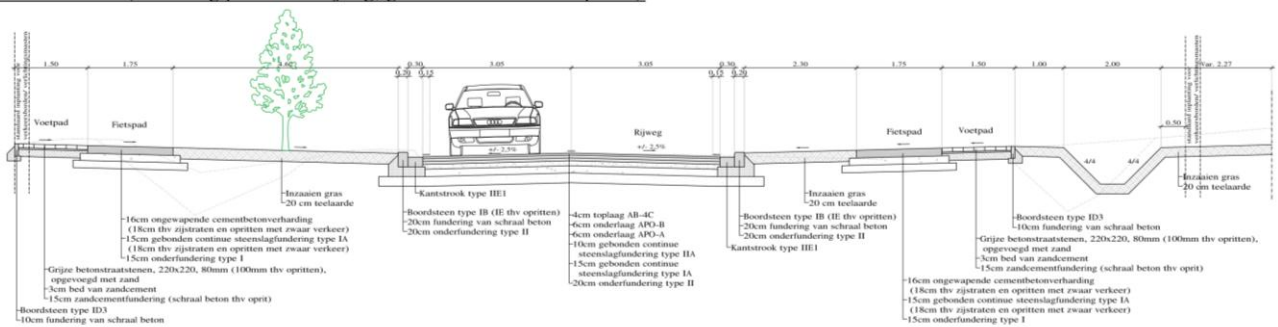
In de Boskeetstraat en ter hoogte van de rotonde in het noorden van het plangebied wordt over het algemeen dan weer een enkele DWA-leiding voorzien in het midden van de weg met een totale lengte van 816m aangebracht tussen 0,8 en 3m diep.

Wegenwerken

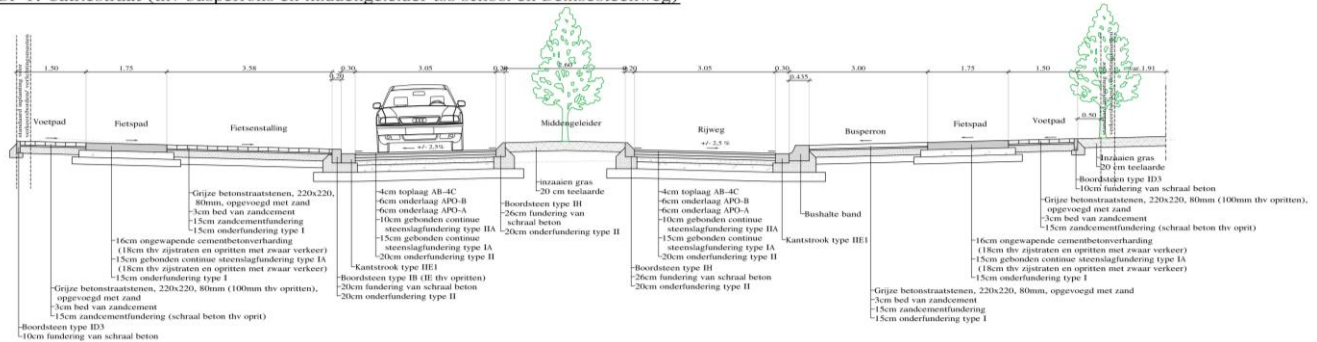
Over het gehele plangebied wordt de bestaande weginfrastructuur opgebroken en vervangen door een nieuwe weg met afgescheiden fietspaden, voetpaden, parkeerstroken, bushaltes en groene bermen (Afb. 4-6). Het aanleggen van de rijbaan zorgt voor de diepste verstoring tot 61cm diep. De fietspaden, parkeerstroken, bushaltes en voetpaden verstoren de bodem tot respectievelijk 46-51cm, 49cm, 41cm en 29cm diep.

Aard ingreep	Diepte ingreep
RWA	0,9m –mv tot 2,3m-mv
DWA	0,8m -mv tot 3m -mv
wegenis	61cm -mv
fietspad	46-51cm -mv
parkeerstroken	49cm -mv
bushaltes	41cm -mv
voetpaden	29cm -mv

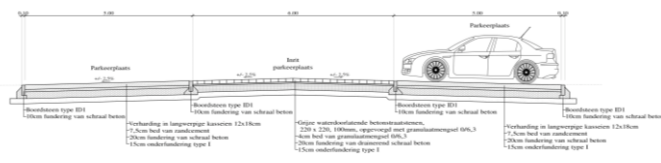
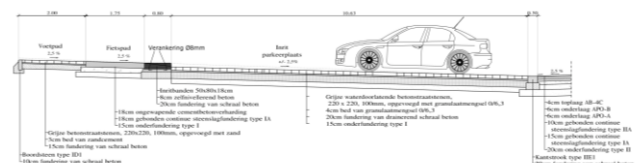
De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

MDP 3: Catriestraat (eenvoudig profiel met rijweg, gracht en voet- en fietspaden)

Afb. 4. Typedwarsprofiel van de geplande wegenis (Bron: opdrachtgever)

MDP 1: Catriestraat (thv busperrons en middengeleider tss school en Deinssesteenweg)

Afb. 5. Typedwarsprofiel van de geplande wegenis ter hoogte van een busperron (Bron: opdrachtgever)

MDP 4: Catriestraat (profiel thv parkeerplaats parallel met hoofdbaan)**MDP 5: Catriestraat (profiel thv parkeerplaats haaks op hoofdbaan)**

Afb. 6. Typedwarsprofiel van de geplande wegenis ter hoogte van de parkeerstroken (Bron: opdrachtgever)

Criteria uit Onroerendergoeddecreet**Decreet betreffende het onroerend erfgoed (citeeropscript: "het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013")****Artikel 5.4.1. (01/04/2019 -)**

Voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen moet een archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 en artikel 5.4.12 opgesteld en gemeld worden in volgende situaties:

- 1° aanvragen met betrekking tot percelen die gelegen zijn in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site;
- 2° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de betrokken percelen geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;

3° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones.

Voor de toepassing van dit artikel op terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.

De aanvrager van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen wordt van die verplichting vrijgesteld:

1° indien de aanvraag volledig betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering;

2° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden aan bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden binnen een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 100 m² beslaat;

3° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden aan bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden buiten een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 1000 m² beslaat, wanneer de lijninfrastructuur waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd meer dan 1000 meter bedraagt;

4° indien de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem minder dan 5000 m² beslaat, en de betrokken percelen volledig gelegen zijn buiten woongebied of recreatiegebied en buiten archeologische zones opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten beschermde archeologische sites;

5° indien de handelingen louter betrekking hebben op verbouwingswerken of vernieuwbouw, zonder bijkomende vergunningsplichtige ingreep in de bodem;

6° indien de handelingen louter betrekking hebben op de regularisatie van vergunningsplichtige projecten, overeenkomstig artikel 81 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning en alle vergunningsplichtige ingrepen in de bodem al zijn uitgevoerd;

7° indien de stedenbouwkundige aanvraag kadert in verbeterd bodembeheer en uitsluitend betrekking heeft op een reliëfwijziging in agrarisch gebied, niet gelegen in een archeologische zone zoals opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones of een voorlopig of definitief beschermde archeologische site, als gevolg van een afgraving van teelaarde tot 40 centimeter en de latere toevoeging met dezelfde teelaarde.

8° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden;

9° indien de aanvraag geheel betrekking heeft op percelen binnen het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente waarvoor de gemeenteraad in een gemeentelijk reglement een vrijstelling heeft voorzien en de aanvraag geen betrekking heeft op beschermde goederen of op percelen die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. De vrijstellingen in het gemeentelijk reglement zijn gebaseerd op onderzoek naar de archeologische situatie in de betrokken gemeente door een erkende archeoloog in dienst van de erkende onroerenderfgoedgemeente en hebben betrekking op percelen met een oppervlakte van 5000 m² of minder. De Vlaamse Regering kan de nadere regels voor deze vrijstellingen bepalen.

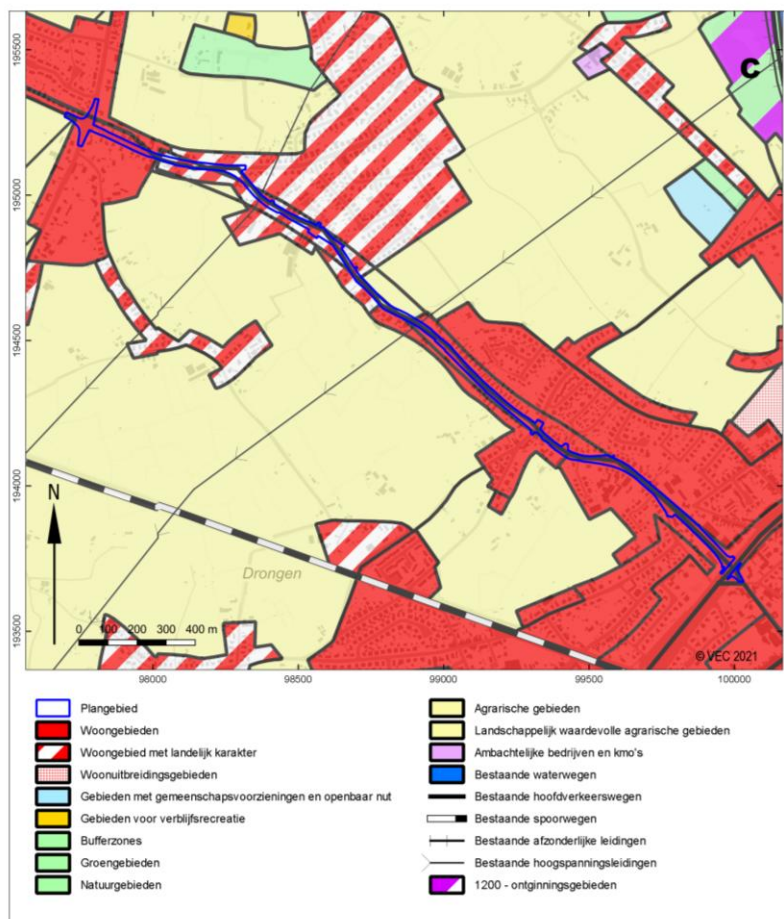
De aanvrager van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen kan een archeologienota waarvan al akte is genomen indien als de aanvraag betrekking heeft op hetzelfde perceel of dezelfde percelen en als de ingreep in de bodem van de te vergunnen werken overeenkomt met de ingreep in de bodem van de vergunningsplichtige werkzaamheden die in de archeologienota waarvan akte is genomen zijn omschreven. Als er in de archeologienota een archeologische opgraving werd opgelegd, moet deze zijn uitgevoerd en moet daarover een archeologierapport aan het agentschap zijn bezorgd. In het geval dat er gebruik is gemaakt van onderafdeling 7 van deze afdeling, moet de nota waarvan akte is genomen zijn uitgevoerd. Als er in de nota een archeologische opgraving wordt opgelegd, moet daarover een archeologierapport aan het agentschap zijn bezorgd.

Op het Gewestplan is het plangebied bestemd als woongebied en woongebied met landelijk karakter (afb. 7). Voor het plangebied is geen Provinciaal Ruimtelijk Uitvoerings Plan (RUP) van kracht.

De archeologienota werd vervaardigd naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De verplichting tot de opmaak van een archeologienota wordt gekoppeld aan criteria. Voor onderhavige omgevingsvergunning geldt een verplichting voor het opstellen van een archeologienota, daar:

- De geplande ingrepen in totaal een oppervlakte van circa 69496m² beslaan, binnen een totaal perceelsoppervlak van circa 69496m²;
- Het plangebied ligt geheel buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische zone en buiten een gebied waar geen erfgoed te verwachten valt;
- De vrijstellingscriteria 1° t/m 9° niet van toepassing zijn.

Het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied dient te gebeuren op grond van de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetector (versie 4.0). Het doel van de Code is om als een minimale standaard te dienen voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek en het gebruik van metaaldetectoren in Vlaanderen.¹

Afb. 7. Aanduiding van het plangebied op het gewestplan.

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019.

1.1.5 Onderzoeksopdracht

Doelstelling en vraagstelling

Bureauonderzoek algemeen

Het bureauonderzoek vormt binnen de archeologienota de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van het bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting. Daarbij worden onder andere de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), relevante historische kaarten en informatiebronnen omtrent de ondergrond gebruikt.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*
- *Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

1.1.6 Werkwijze en strategie

Bureauonderzoek algemeen

De beschrijving van de historische, archeologische en aardwetenschappelijke informatie is gebaseerd op het volgende bronmateriaal:

Aardkundige gegevens:

- *Tertiairgeologische kaart*
- *Quartaairgeologische kaart 1:50.000*
- *Bodemkaart 1:50.000*
- *Hoogteverloopkaarten*
- *Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen*

Archeologische gegevens:

- *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)*

Historische gegevens:

- *Ferraris kaarten uit 1771-1778*
- *Atlas der buurtwegen 1840-1850*
- *Vandermaelen kaart 1846-1854*
- *Popp kaarten 1842-1879*
- *Belgische Topografische Kaart uit 1873 1:20.000*
- *Belgische Topografische Kaart uit 1939 1:20.000*
- *Belgische Topografische Kaart uit 1969 1:25.000*
- *Belgische Topografische Kaart uit 1981 1:25.000*
- *Orthofoto's*

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging

Het onderzoeksgebied kenmerkt zich aardwetenschappelijk als volgt:

bron	informatie
Tertiairgeologische kaart 1:50.000	Formatie van Gentbrugge –Lid van Vlierzele Formatie van Gentbrugge –Lid van Pittem Formatie van Gentbrugge –Lid van Merelbeke Formatie van Tielt –Lid van Egem
Quartairgeologische profielkaart 1:200.000	Profieltype 3: - ELPw: Eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of HQ: Hellingsafzettingen van het Quartair (mogelijk afwezig) - FLPw: Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)
Geomorfologie	Zandleemstreek, zuidelijke Vlaamse laagvlakte
Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest	OB: bebouwde zone. Ldp: matig natte zandleembodem zonder profiel. Pcc: matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbokkelde textuur B-horizont. Pcc(H): matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbokkelde textuur B-horizont. Pbc: droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbokkelde textuur B-horizont. Sbc: droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbokkelde textuur B-horizont.
Boringen DOV-databank	Binnen het plangebied werden nog geen relevante boringen uitgevoerd.
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 meter	Tussen 6m en 10mTAW
Erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (DOV)	Zeer weinig erosiegevoelig

Tabel 2. aardkundige en landschappelijke gegevens over het plangebied.

Aardkundige en hydrografische situering

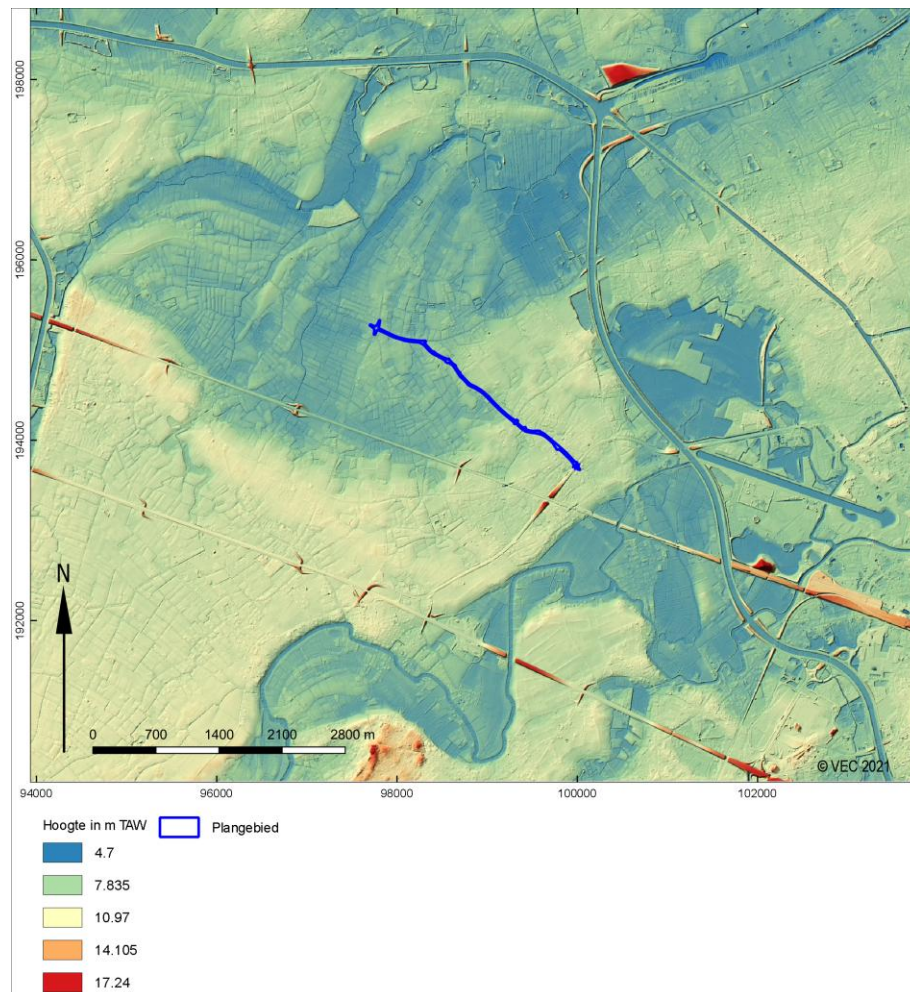
Het plangebied maakt deel uit van de zuidelijke Vlaamse laagvlakte te Drongen, ten zuidwesten van de stad Gent. Drongen wordt omgeven door de Leie (in het zuiden), de Meirebeek (in het westen) en Kalebeek of Gavergracht (in het noorden)².

Het uiterste noorden van het projectgebied maakt deel uit van de vallei van de Oude Kale³. De vallei van de Oude Kale kreeg haar huidig tracé door de afdamming van de Vlaamse Vallei en is een depressie waar uitsluitend graslanden voorkomen op rivieralluvium: de meersen. De vallei van de Oude Kale en omliggend kouter-bulkenlandschap is rijk aan archeologische vondsten uit de Romeinse tijd; ook sporen uit de bronstijd, ijzertijd, neo- en mesolithicum zijn aan de oppervlakte gevonden.

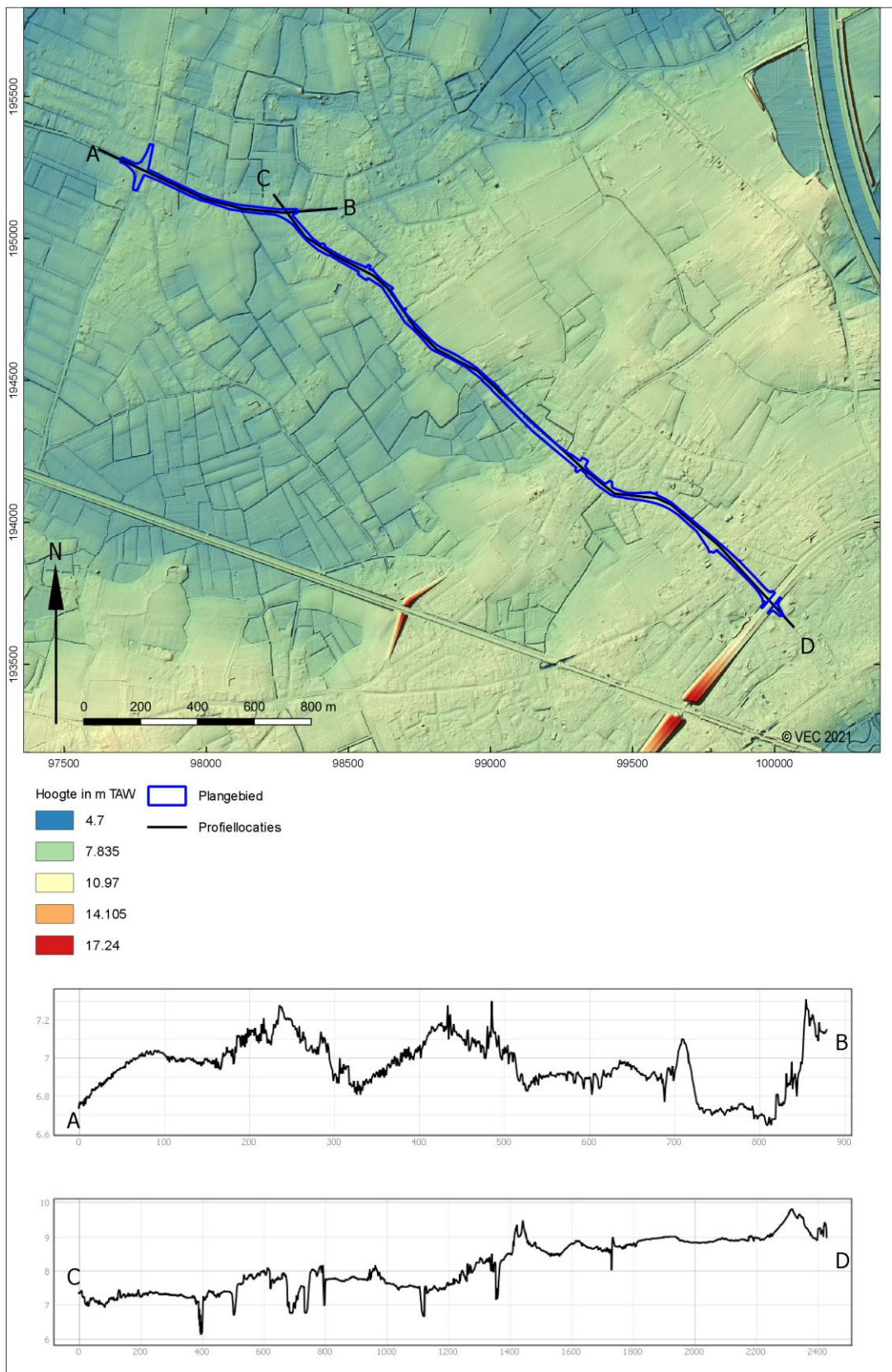
² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14006>

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135387>

Volgens de hoogtekaarten situeert het plangebied zich op een hoogte tussen ongeveer 6m en 10m TAW. De laagste punten bevinden zich in het noorden van het plangebied waar het reliëf op hoogteprofiel A-B schommelt tussen 6,6m en 7,3m TAW. Naar het zuiden toe is op hoogteprofiel CD een over het algemeen stijgend reliëf waar te nemen waarbij de maximale hoogte zich rond 10m TAW bevindt.

Afb. 8. Het plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 9. Het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

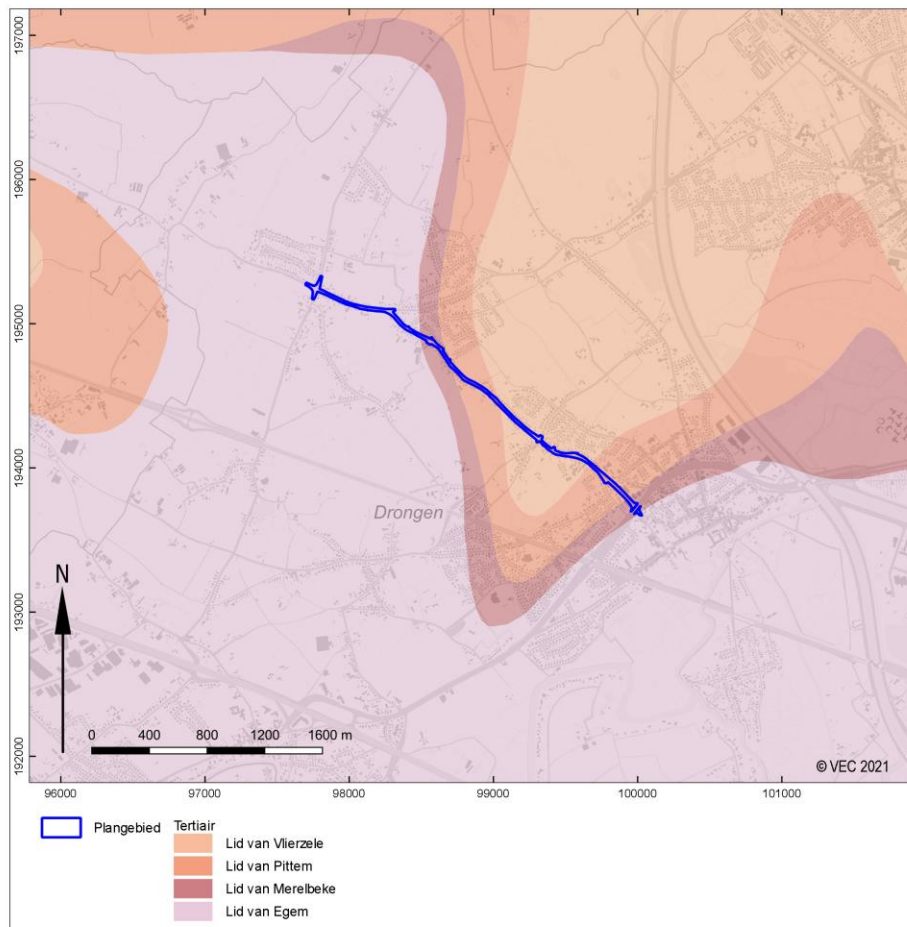
Fysisch-geografische gegevens

Volgens de Tertiair geologische kaart kunnen meerdere afzettingen op het plangebied herkend worden. In het noorden van het plangebied wordt op een diepte van 10 to 15m het Lid van Egem herkend dat deel uitmaakte van de Formatie van Tielt. Deze afzetting wordt gekenmerkt door glauconiet- en glimmerhoudend grijsgroen fijn zand met kleilagen en zandsteenbanken en dateert uit het Vroeg-Eoceen⁴. De overige tertiaire afzettingen op het plangebied maken alle deel uit van de formatie van Gentbrugge en dateren eveneens uit het Vroeg-Eoceen. Centraal op max. 5m diep bevindt zich het lid van Vlierzele, gekenmerkt door glauconiet- en glimmerhoudend groen tot grijsgroen fijn zand met plaatselijk dunne zandsteenbankjes en soms kleihoudend. Daaromheen bevindt zich het lid van Pittem met sterk zandhoudende grijsgroene klei met plaatselijk zandsteenbanken (veldsteen). Tussen het lid van Pittem en het lid van Egem wordt het lid van Merelbeke aangetroffen. Deze laatste wordt gekenmerkt door blauwgrijze tot donkergrijze klei met dunne zandlensjes, organisch materiaal en pyrietachtige concreties.

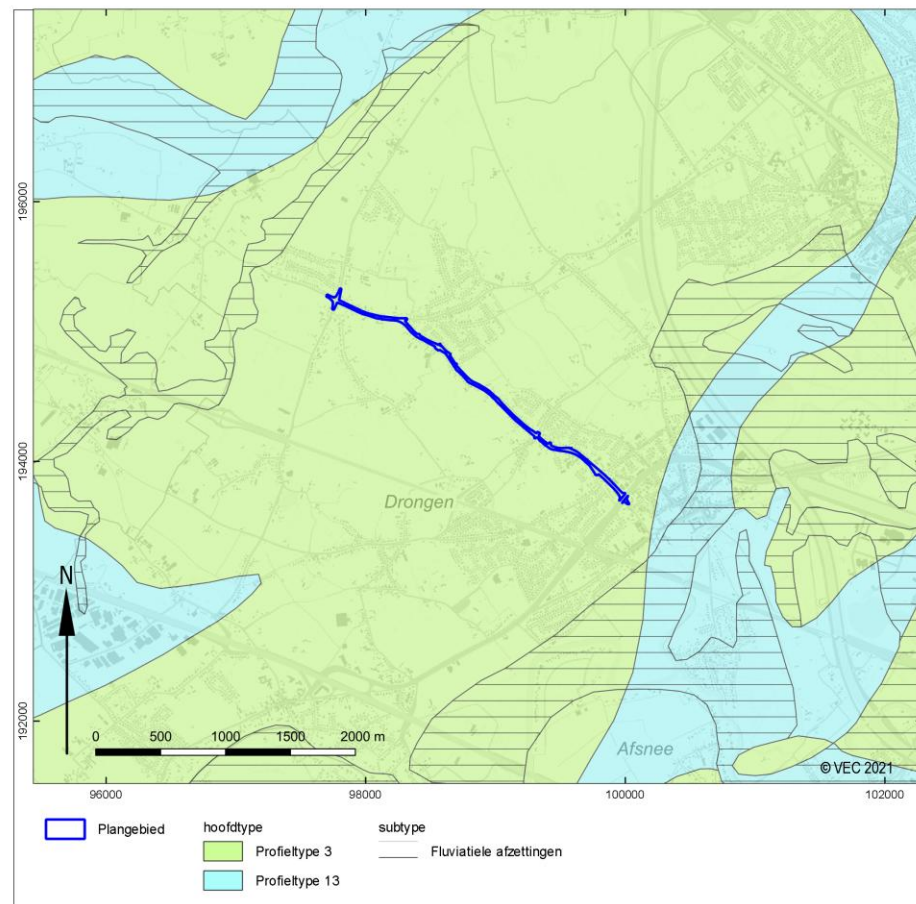
Volgens de Quartair geologische kaart werden de tertiaire afzettingen, tijdens het Laat-Pleistoceen en mogelijk het Holoceen, in eerste instantie bedekt door fluviale afzettingen, gevolgd door eolische afzettingen die mogelijk ook afwezig kunnen zijn.

De bodemkaart geeft weer dat het plangebied in het noorden en midden gelegen is ter hoogte van een bebouwde zone. In deze zone zou het bodemprofiel reeds gewijzigd of vernietigd zijn door het ingrijpen van de mens. Verder komen binnen het plangebied droge tot matig droge lemige zand- of lichte zandleembodems met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont voor. Centraal op het projectgebied wordt ten slotte een matig natte zandleembodem zonder profiel aangegeven.

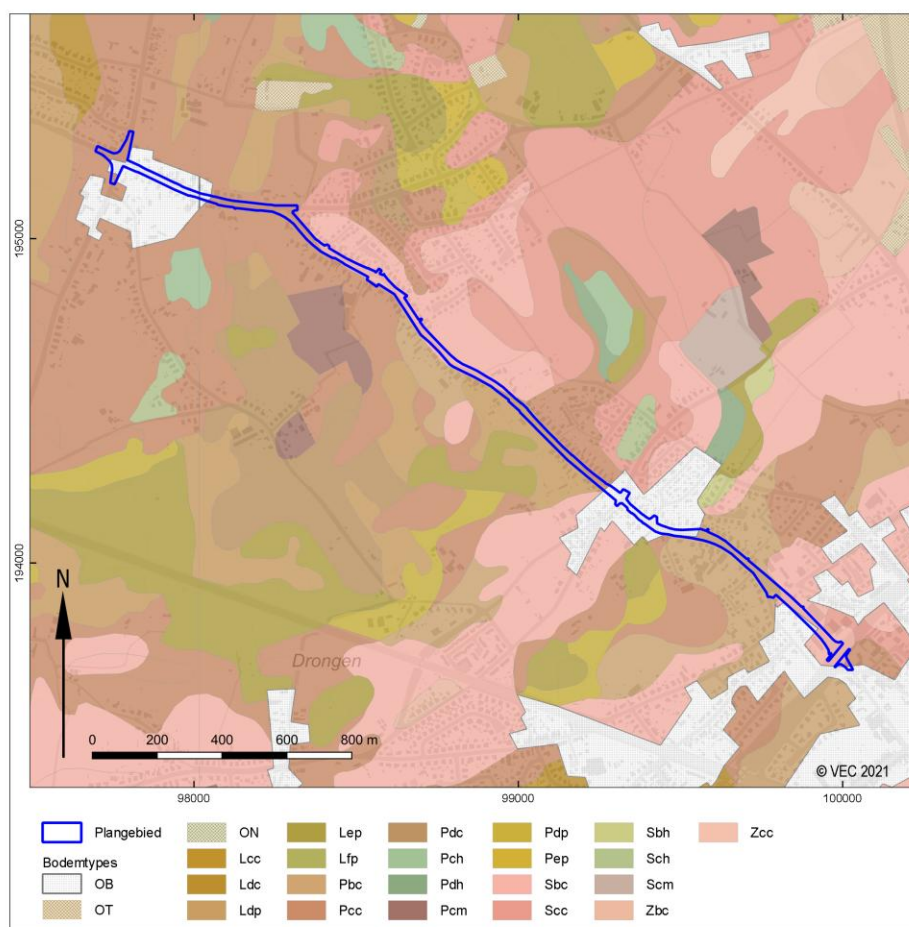
⁴ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/34739>

Afb. 10. Het plangebied op de Tertiair geologische kaart 1:50.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

Afb. 11. Het plangebied op de Quartair geologische kaart 1:200.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)

Afb. 12. Het plangebied op de Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest. (Bron: Vlaamse overheid, Departement Omgeving, Vlaams Planbureau voor Omgeving/ Databank Ondergrond Vlaanderen)

1.2.2 Historische beschrijving

Historische situatie

Het plangebied situeert zich te Drongen, een randgemeente ten zuidwesten van Gent⁵. Archeologische vondsten wijzen op een mogelijks prehistorische bewoning. Gallo-Romeinse vondsten werden opgegraven onder meer in de Bourgoyen. De oudste vermelding als Truncinas dateert uit 820-822. De heerlijkheid Drongen wordt beschouwd als één van de oudste heerlijkheden, oorspronkelijk toebehorend aan de graven van Vlaanderen. Naast de heerlijkheid Drongen telde men nog zeventien andere heerlijkheden, onder meer de heerlijkheid van de abdij. De stichting en groei van de abdij, die vermoedelijk teruggaat tot de 7de eeuw, speelt een zeer belangrijke rol in de ontwikkeling van Drongen. Drongen bleef tot het midden van de 20ste eeuw haar landelijk karakter behouden met een gespreide bebouwing van hoeven en kastelen.

⁵ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/14006>

Bouwhistorische schets

Aan het tracé zijn enkele historische bouwkundige elementen gelegen. In de Antoon Catriestraat worden o.a. een langgestrekte hoeve met kern uit de 18de eeuw⁶ en een voormalige hoeve met behouden losstaande hoevegebouwen⁷ vermeld. Op de hoek van de Antoon Catriestraat en de Boskeetstraat zijn een oud 18de-eeuws boerenhuisje met aanleunende stal onder mank zadeldak, uitziend op omhaagde boomgaard⁸ en een 19de-eeuwse hoeve met losstaande bestanddelen, gelegen op een begraasd en beboomd erf aangeduid. Aan het kruispunt Boskeetstraat-Gavergrachtstraat-Merendreesesteeweg tenslotte werden het 19de-eeuwse herenhuis met bijhorende voormalige brouwerij "Den Haring"⁹ en een eind 18de-eeuwse hoeve met losstaande bestanddelen en boomgaard erachter¹⁰ vermeld.

Historische kaarten

Uit de laatste eeuwen zijn voor grote delen van Vlaanderen kaartverzamelingen beschikbaar die in meer of mindere mate van detail een beeld geven van de historische ontwikkelingen in en rond het plangebied. Veel van deze verzamelingen zijn digitaal ontsloten en vormen als zodanig een archief van het Vlaamse landschap uit een periode waarin dit het meest aan menselijke invloeden onderhevig raakt. De oudste van deze kaarten dateert uit het midden van de 18^e eeuw, de jongste betreffen satellietbeelden uit de laatste jaren. Aan de hand van deze kaarten zal de ontwikkeling van (de omgeving van) het plangebied in de Nieuwe en Nieuwste tijd geschetst worden.

De 18de-eeuwse Ferrariskaart (opgesteld tussen 1771 en 1778) toont dat het plangebied toen reeds grotendeels samenviel met bestaande wegen. De boskeetstraat volgt nog steeds het 18de-eeuwse tracé en is vernoemd naar een 18de-eeuwse herberg in deze straat¹¹. De Antoon Catriestraat gaat terug op het tracé van de vroegere Kerkstraat op de rijksweg Drongen-Hansbeke¹², dat in het zuiden (ter hoogte van de kruising met de Deinsesteeweg) duidelijk afwijkt van het huidige tracé en toen nog in gebruik was als akkerland.

Op de 19de-eeuwse kaarten zoals de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), Topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) en de Popp-kaart (1842-1879) zijn geen wijzigingen waar te nemen. Het plangebied valt grotendeels samen met de bestaande wegen, uitgezonderd in het uiterste zuiden.

De topografische kaarten uit 1873, 1939 en 1969 en de orthofoto uit 1971 tonen een gelijkaardig beeld als op de historische kaarten. De bebouwing rondom het tracé begint echter toe te nemen. Pas op de topografische kaart uit 1981 en de orthofoto uit 1979-1990 verschijnt ook in het uiterste zuiden van het projectgebied het huidige wegtracé.

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/78523>

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/57075>

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/78652>

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/90550>

¹⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/93812>

¹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/3325>

¹² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14006>

18de eeuw

Ferraris kaarten (*Cartes de Ferraris*) tweede helft van de 18^e eeuw (opgesteld tussen 1771 en 1778).¹³

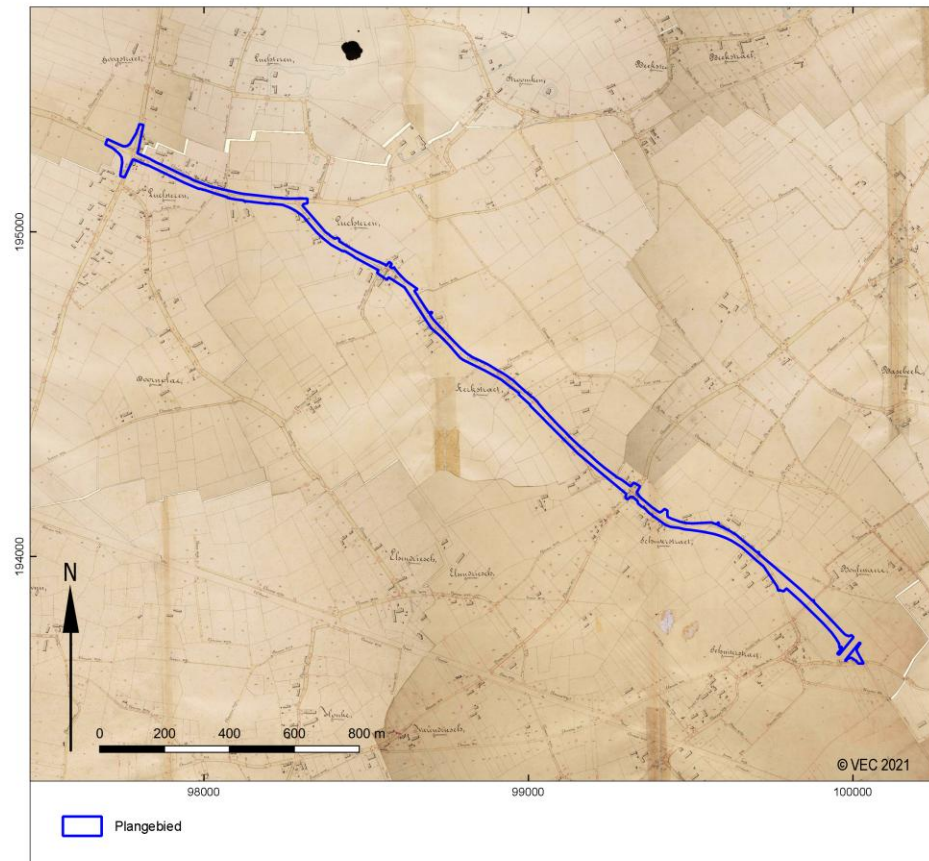

Afb. 13. Het plangebied op de Ferraris kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).

¹³ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/2d7382ea-d25c-4fe5-9196-b7ebf2dbe352>, geraadpleegd op 05-07-2021.

19^e eeuw

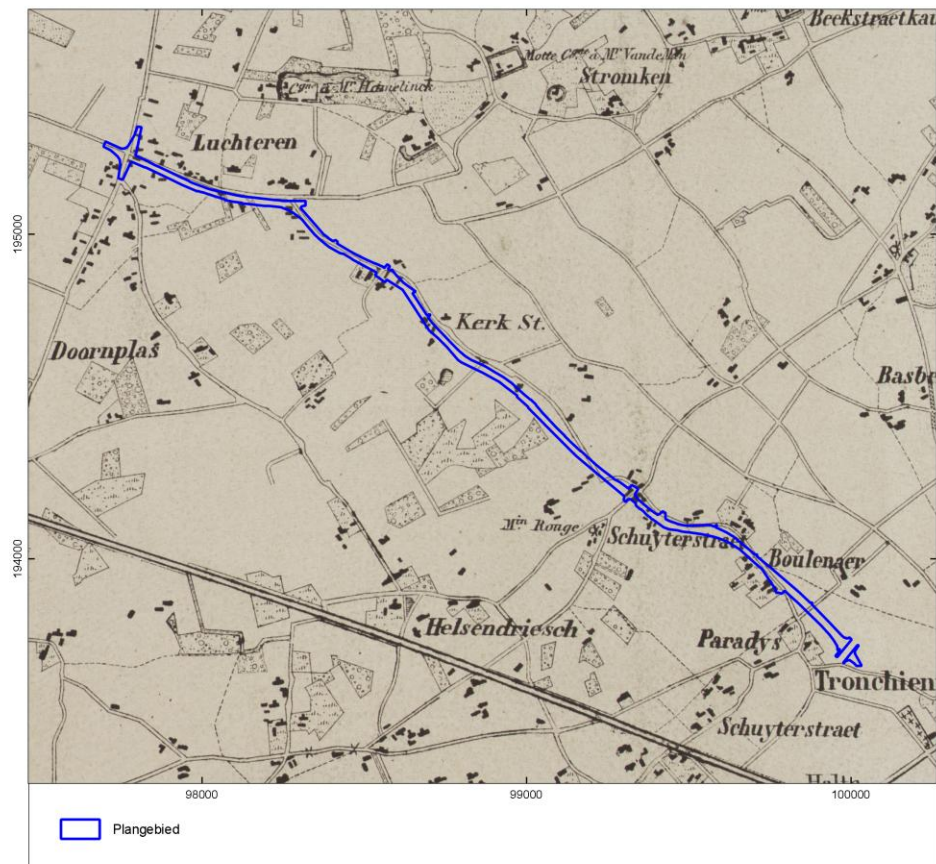
Atlas der Buurtwegen rond 1840.¹⁴

Afb. 14. Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Provincie Oost-Vlaanderen).

¹⁴ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>, geraadpleegd op 05-07-2021.

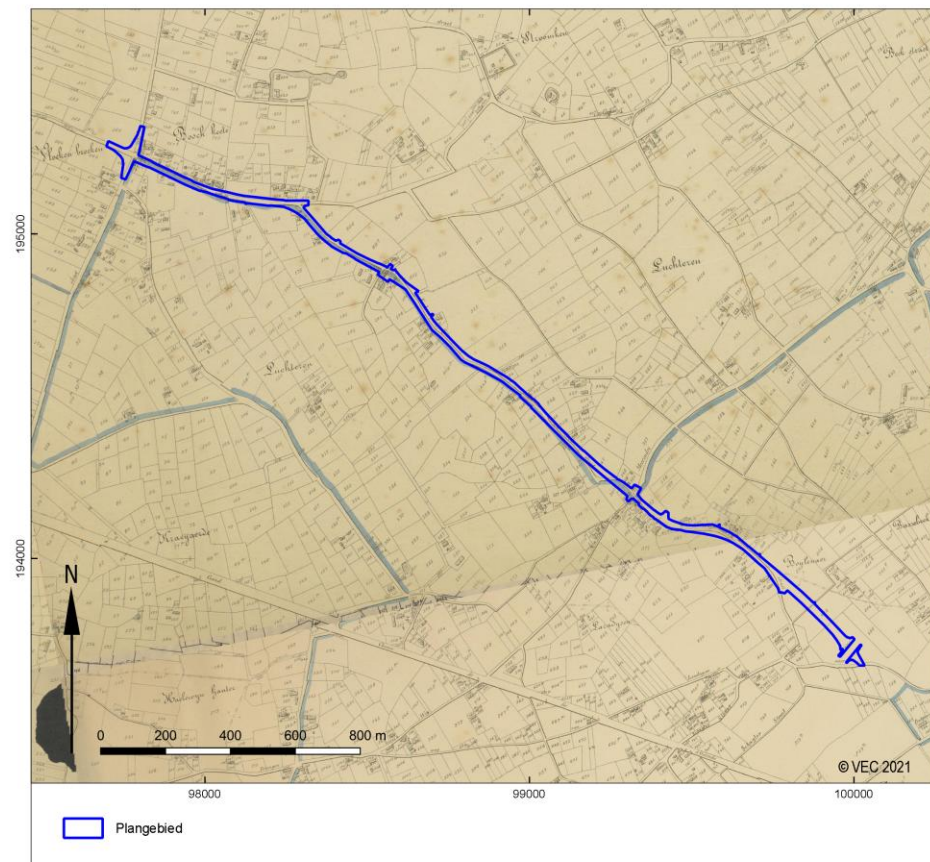
Vandermaelen kaarten 1846 en 1854 op schaal 1: 20.000.¹⁵

Afb. 15. Het plangebied op de Vandermaelen kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).

¹⁵ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>, geraadpleegd op 05-07-2021.

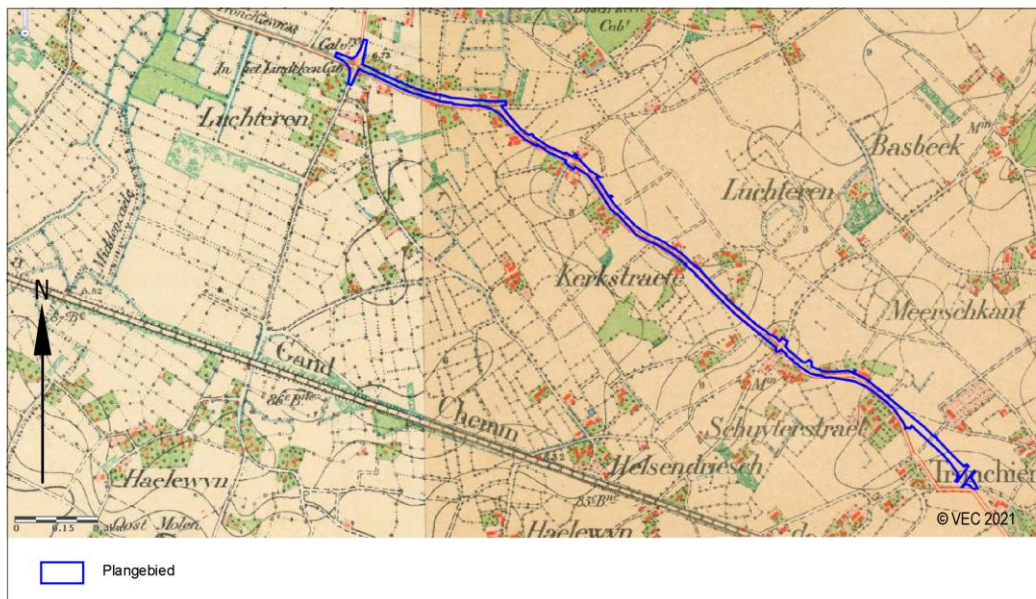
Popp kaarten 19de eeuw 1842.¹⁶

Afb. 16. Het plangebied op de Popp kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

¹⁶ <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8f54a85f-4a89-4a58-8bdf-73972a91c30f>, geraadpleegd op 05-07-2021.

Topografische Kaart van België uit 1873 (1:20.000).¹⁷

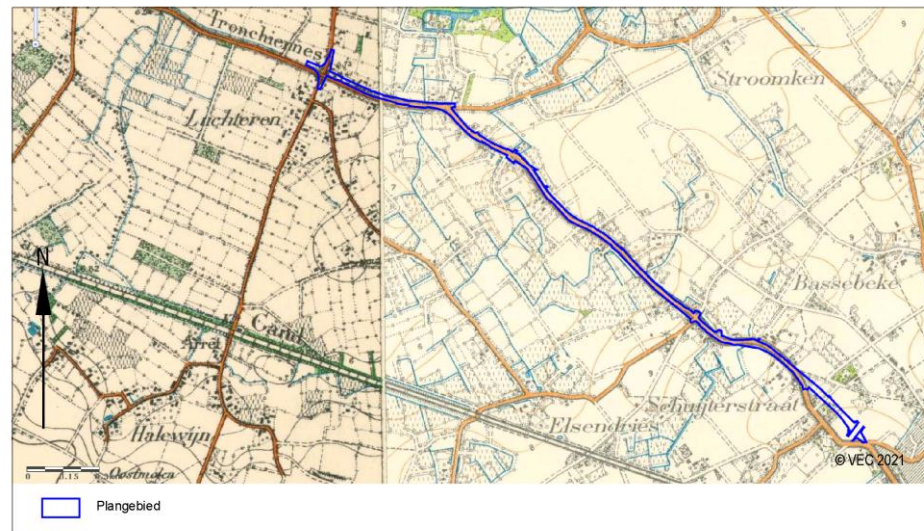

Afb. 17. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1873 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

¹⁷ <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B07DF5417-81B0-4ADB-94D3-F5CC01AEFCBE%7D>, geraadpleegd op 05-07-2021.

20^e eeuw

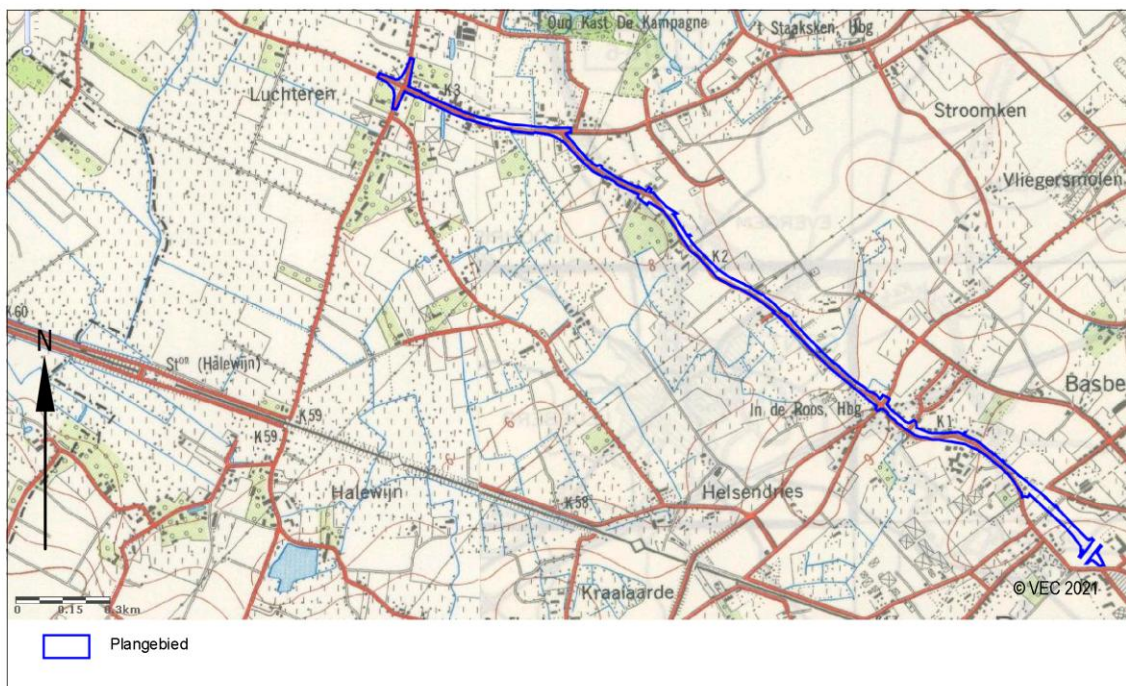
Topografische Kaart van België uit 1939 (1:20.000) ¹⁸

Afb. 18. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1939 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

¹⁸ <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?useExisting=1&services=dbc7e505e4af413e9f6795f93848cd5f>, geraadpleegd op 05-07-2021.

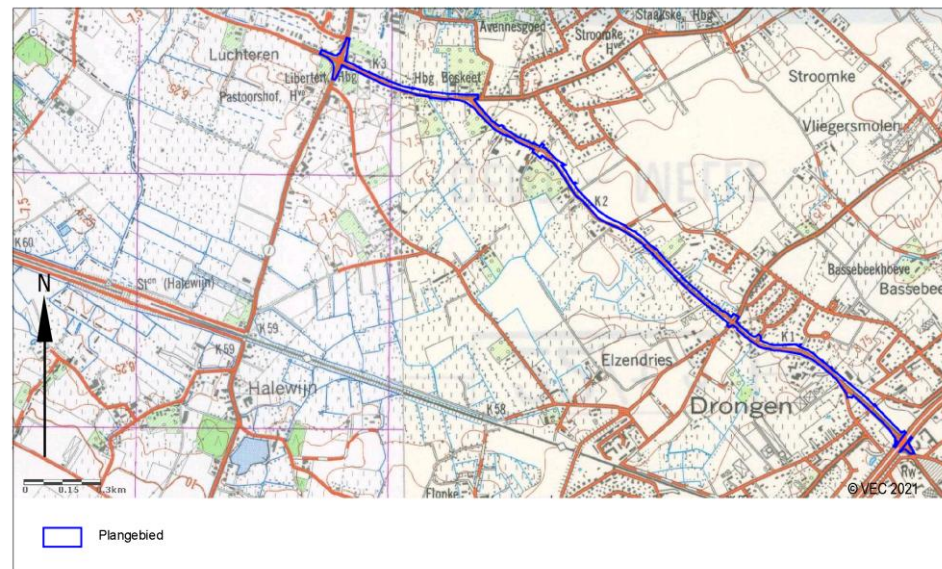
Topografische Kaart van België uit 1969 (1:25.000)¹⁹

Afb. 19. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:25.000 uit 1969 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

¹⁹ <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?useExisting=1&services=01de8311ea4a4c9993d73c779a0b0288>, geraadpleegd op 05/07/2021.

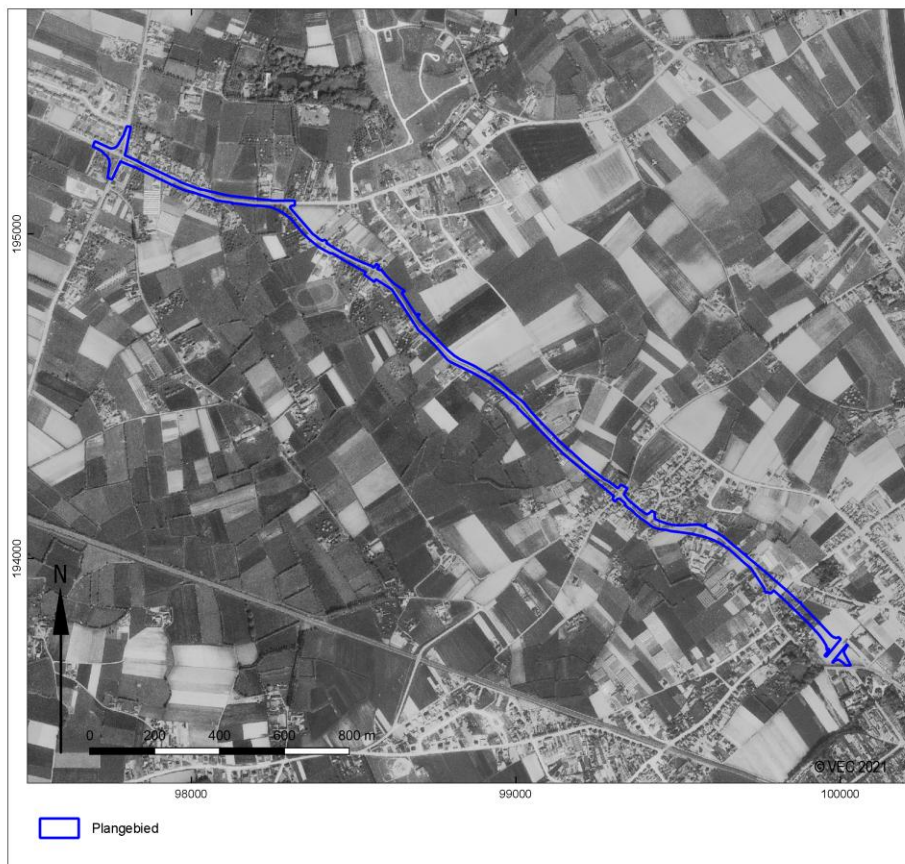
Topografische Kaart van België uit 1981 (1:25.000)²⁰

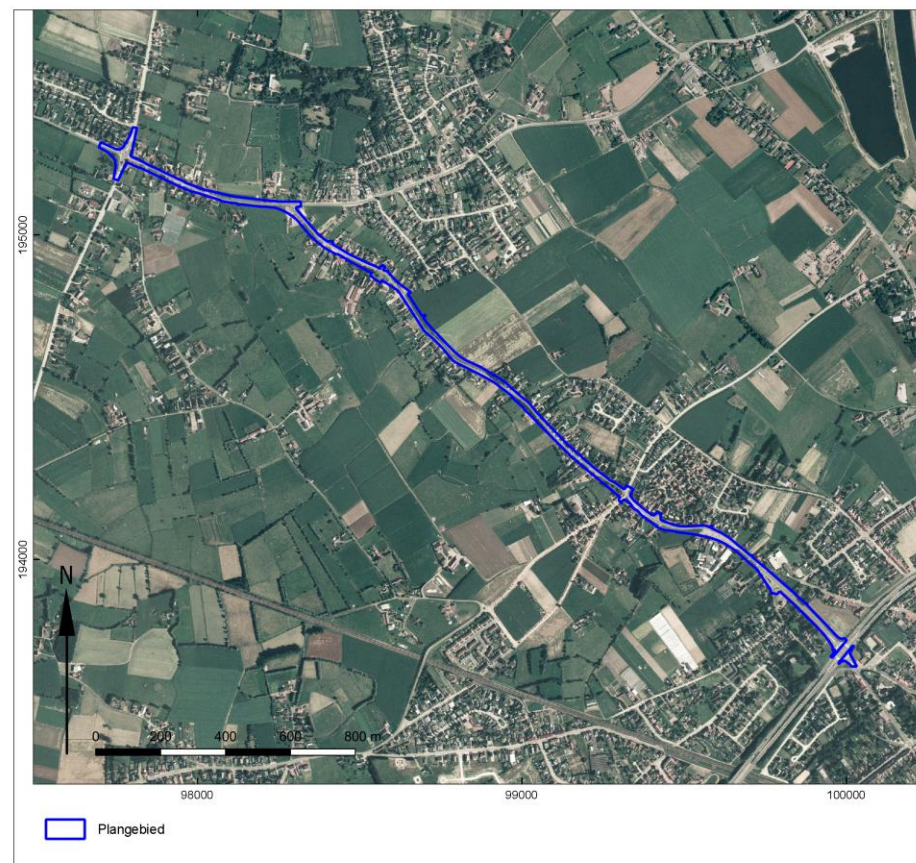
Afb. 20. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:25.000 uit 1981 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).

²⁰ <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?useExisting=1&services=f58f60373fb9400f85d8d7d55f048cde>, geraadpleegd op 05/07/2021.

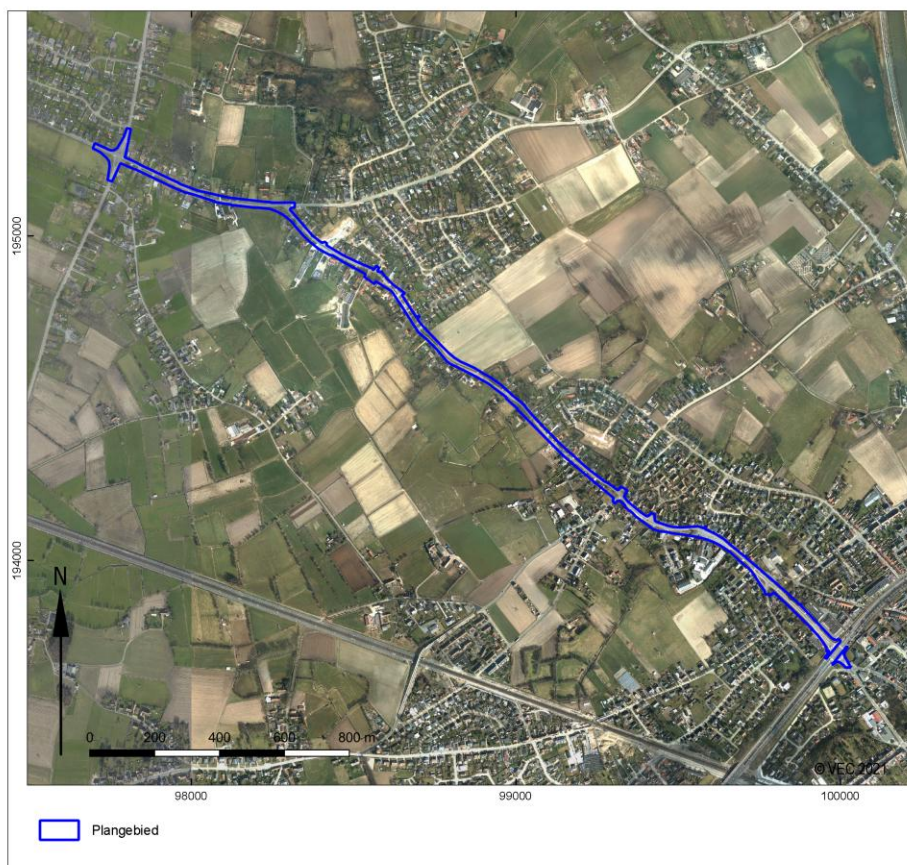
Luchtfoto's 20ste en 21^e eeuw

Afb. 21. Het plangebied op een luchtfoto uit 1971 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1971 - zwart-wit: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

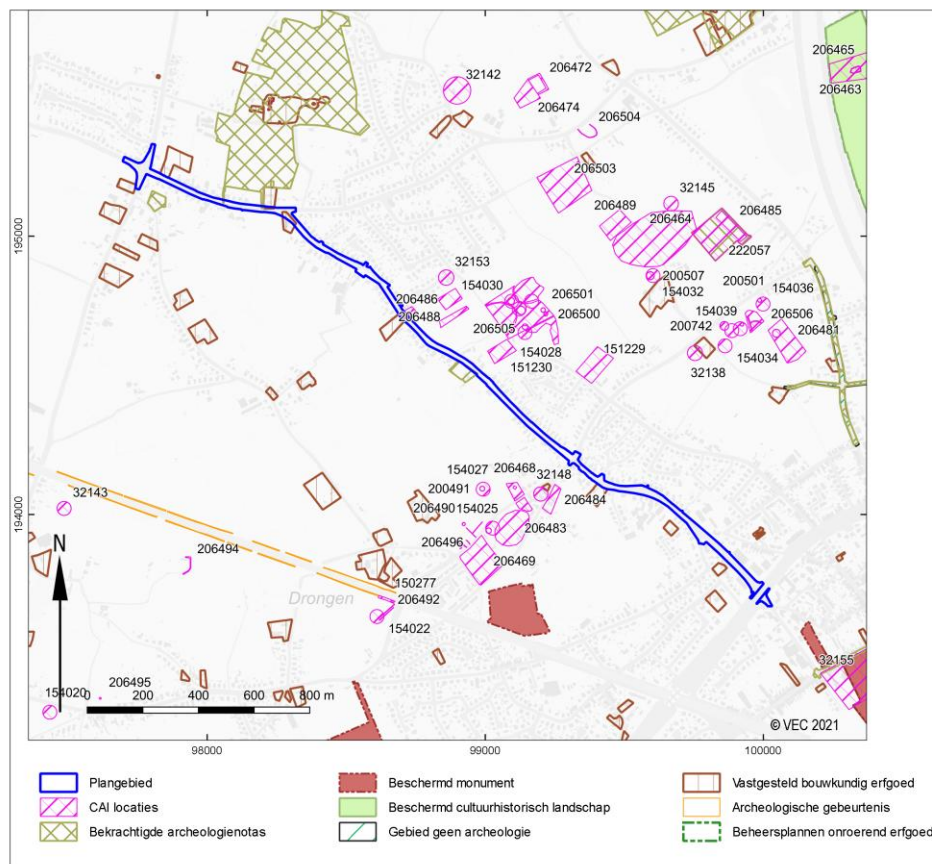
Afb. 22. Het plangebied op een luchtfoto uit 1979-1990 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1979-1990 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

Afb. 23. Het plangebied op een luchtfoto uit 2013-2015 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2013-2015 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).

1.2.3 Archeologisch kader

Voor het onderzoeksgebied zijn in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed de volgende archeologische waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (Afb. 24):

Afb. 24. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.

CAI nummer	afstand t.o.v. plangebied	datering	omschrijving
32138	524m	Romeinse tijd	Luchtfotografie en toevondst
32142	673m	Vroege middeleeuwen	Kasteel De Motte
32143	1040m	steentijd	Toevondst
32145	884m	neolithicum	Veldkartering
32148	137m	Volle middeleeuwen	Luchtfotografie en boringen
32153	160m	Neolithicum, ijzertijd	Luchtfotografie en veldkartering
32155	304m	Vroege middeleeuwen	Norbertijnerabdij
150277	795m	Ijzertijd, Romeinse tijd, volle middeleeuwen	Vooronderzoek met ingreep in de bodem
151229	249m	Steentijd, middeleeuwen	Veldkartering
151230	56m	Steentijd, metaaltijden, middeleeuwen	Veldkartering
154020	1932m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154022	847m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154025	335m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)

154027	276m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154028	192m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154029	229m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154030	269m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154031	283m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154032	664m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154034	636m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154036	826m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154038	703m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
154039	679m	onbekend	Grafheuvel (luchtfotografie)
200491	274m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
200492	378m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
200496	215m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
200498	245m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
200501	851m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
200507	665m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
200742	678m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
206463	1625m	onbekend	Enclosure (luchtfotografie)
206464	636m	onbekend	Geologisch relict (luchtfotografie)
206465	1722m	Onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206468	181m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206469	413m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206472	874m	middeleeuwen	Site met walgracht (luchtfotografie)
206474	791m	onbekend	Omwalling (luchtfotografie)
206478	754m	onbekend	Gracht (luchtfotografie)
206480	782m	onbekend	Gracht (luchtfotografie)
206481	667m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206483	226m	onbekend	Geologisch relict (luchtfotografie)
206484	100m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206485	997m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206486	113m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206488	61m	onbekend	Geologisch relict (luchtfotografie)
206489	686m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206490	416m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
206492	802m	Nieuwste tijd	Weg (luchtfotografie)
206494	1144m	middeleeuwen	Omwalling (luchtfotografie)
206495	1785m	onbekend	Archeologisch relict (luchtfotografie)
206496	366m	onbekend	Gracht (luchtfotografie)
206500	306m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
206501	309m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
206502	162m	onbekend	Geologisch relict (luchtfotografie)
206503	661m	onbekend	Archeologisch relict (luchtfotografie)
206504	882m	onbekend	Enclosure (luchtfotografie)
206505	245m	onbekend	Kuilen (luchtfotografie)
206506	731m	Bronstijd	Grafheuvel (luchtfotografie)
222057	884m	Romeinse periode	Vooronderzoek met ingreep in de bodem

Tabel 3. Overzicht van meldingen uit de CAI.

CAI meldingen

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn op basis van de CAI meerdere archeologische meldingen bekend.

De omgeving van het projectgebied werd in de jaren 1980-1990 uitgebreid geprospecteerd via luchtfotografie door de vakgroep Archeologie en Oude Geschiedenis van Europa van de Universiteit Gent. De meeste meldingen zijn gebaseerd op de interpretatie van deze foto's waarop onder meer circulaire structuren²¹ (mogelijke bronstijdgrafheuvels), kuilen, grachten, omwallingen, enclosures, archeologische en geologische relictten werden waargenomen.

Tijdens enkele veldkarteringen in de regio werden vondsten verzameld uit de steentijd, het Neolithicum, de metaaltijden en middeleeuwen. Bij twee proefsleuvenonderzoeken werden sporen uit de Romeinse tijd herkend. Ten slotte wordt ook melding gemaakt van twee vroegmiddeleeuwse structuren, nl. de Norbertijnerabdij en het kasteel De Motte.

Archeologienota's en nota's

Het plangebied overlapt in de Antoon Catriestraat met een zeer recente archeologienota op basis van een bureauonderzoek waarbij verder vooronderzoek in uitgesteld traject geadviseerd werd (Archeologienota ID 18418). De uitlopers van archeologienota ID 15519 overlappen met het noordelijke deel van het projectgebied in de Boskeetstraat. Hier werd na een bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek een vrijgave geadviseerd. Het vooronderzoek met en zonder ingreep in de bodem op dit perceel vond plaats ter hoogte van de geplande ingrepen ca. 150m ten noorden van het huidige plangebied.

Iets meer naar het zuiden werd een archeologienota aangeleverd voor de inrichting van een verkaveling na de sloop van de bestaande bebouwing ter hoogte van de Doornplasstraat 104. Het bureauonderzoek (ID 14504) adviseerde een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem na de sloopwerken. Bij het proefsleuvenonderzoek (ID 18101) werden in de onverstoorde zones weinig tot geen sporen aangetroffen. Op de begraafplaats aan de Mariakerksesteenweg te Drongen, op ca. 800m van het huidige plangebied, werd in 2018 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij Romeinse nederzettingssporen herkend werden (ID 7951). Bij twee archeologienota's werden na het bureauonderzoek geen verdere maatregelen geadviseerd (ID 878, 10127).

Archeologische onderzoeken

In de ruime omgeving van het projectgebied werden vier proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd.

In het kader van de uitbreiding van de spoorlijn Drongen-Landegem werd in 2009 op ca. 800m van het huidige plangebied een archeologische prospectie uitgevoerd, waarbij enkele grachten uit de Romeinse tijd en volle middeleeuwen werden aangetroffen, net als enkele kuilen met handgevoemd aardewerk uit de ijzertijd (CAI-ID 150277)²². Het volledige traject van dit vooronderzoek is aangeduid als archeologische gebeurtenis.

Op de begraafplaats aan de Mariakerksesteenweg te Drongen, op ca. 800m van het huidige plangebied, werd in 2018 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij Romeinse nederzettingssporen herkend werden (CAI-ID 2220257, archeologienota ID 7951)²³.

In het kader van een recente archeologienota (ID 15519) werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op een perceel in de Boskeetstraat. Het onderzoek vond plaats ter hoogte van de geplande ingrepen ca. 150m ten noorden van het huidige plangebied en leverde slechts 3 sporen op waarvan 2 van recente datum en 1 natuurlijk spoor. Ook in de Doornplasstraat werd onlangs een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het kader van een nota (ID 18101), er werden in de onverstoorde zones weinig tot geen sporen aangetroffen.

²¹ Bourgeois et al., 1999.

²² Bruyninckx, Bot & Acke,, 2009

²³ Stoops, 2018.

1.2.4 Interpretatie en datering

De opdrachtgever plant riolerings- en wegeniswerken in de Antoon Catriestraat (N461) en Boskeetstraat te Drongen.

De bestaande gemengde riolering (tot ca. 2,5m –mv) wordt grotendeels opgebroken/opgevuld en vervangen door een gescheiden stelsel met RWA en DWA. Voor de afvoer van het regenwater wordt gebruik gemaakt van bestaande grachten, nieuwe RWA-leidingen aan een of beide zijden van de weg en in mindere mate het hergebruik van de bestaande gemengde leiding. De nieuwe RWA-buizen worden aangelegd in smalle aanleg sleuven tussen 0,8m en 2,3m –mv. Voor de afvoer van het vuilwater wordt een DWA aangelegd aan beide zijden van de weg of centraal onder de weg. De maximale diepte van deze nieuwe rioleringen bedraagt 3m en ook hier wordt de aanleg voorzien in smalle sleuven.

Na afloop van de rioleringswerken zal de wegenis heraangelegd worden. De aanleg van de wegenis zorgt voor een verstoring tot maximaal 61cm diep, wat gelijkaardig is aan de diepte van de huidige wegwegkoffer. Om een veilige weg met gescheiden fiets- en voetpaden, parkeerstroken en bushaltes te kunnen aanleggen worden smalle stroken van meer dan 100 private percelen ingelijfd in het openbare domein. In de meeste gevallen gaat het om stroken die slechts enkele meters breed zijn, zich onmiddellijk naast de bestaande weg bevinden en momenteel in gebruik zijn als voortuin, oprit, akker of grasland.

Het plangebied bevindt zich in de zuidelijke Vlaamse laagvlakte te Drongen, ten zuidwesten van de stad Gent. Drongen wordt omgeven door de Leie (in het zuiden), de Meirebeek (in het westen) en Kalebeek of Gavergracht (in het noorden). Volgens de geologische kaarten komen binnen het plangebied tertiaire afzettingen van de Formatie van Gentbrugge en Tielt voor, afgedekt door fluviatiele en eolische afzettingen uit het Weichseliaan. De bodemtypen variëren van droge tot matig droge lichte zandleembodems of lemige zandbodems.

Drongen, voor het eerst vermeld als Truncinas in 820-822, telde 18 heerlijkheden. De heerlijkheid Drongen wordt beschouwd als één van de oudste heerlijkheden, oorspronkelijk toebehorend aan de graven van Vlaanderen. De stichting van de Norbertijnerabdij, die vermoedelijk teruggaat tot de 7de eeuw, speelt een zeer belangrijke rol in de ontwikkeling van het dorp.

In de ruime omgeving van het plangebied zijn tot op heden maar een beperkt aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd. Bij enkele veldprospecties en toevallig gevonden artefacten uit de steentijd, het Neolithicum, de metaaltijden en middeleeuwen aangetroffen. Romeinse sporen werden herkend tijdens twee proefsleuvenonderzoeken, telkens op ca. 800m van het huidige plangebied.

De omgeving werd in de jaren 1980-1990 wel uitgebreid geprospecteerd via luchtfotografie waarbij onder meer circulaire structuren (mogelijke bronstijdgrafheuvels), kuilen, grachten, omwallingen en enclosures werden waargenomen.

1.2.5 Verwachting en conclusies

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*

Op basis van bovenstaande overwegingen (zie paragraaf 1.2.5) kan voor de zone van de geplande werken de volgende specifieke verwachting worden opgesteld:

- Een vondstniveau uit het Paleolithicum en/of Mesolithicum kan in een eolisch lemig zanddek, mogelijk aan de onderzijde van de ploeglaag aanwezig zijn. Een artefactensite uit de steentijd manifesteert zich als een horizontale en verticale spreiding van vondsten, die over het algemeen vooral bestaan uit stenen artefacten en houtskool. Een sporenniveau ontbreekt doorgaans voor het Paleo- en Mesolithicum. Sites uit deze periode zijn over het

algemeen zeldzaam en bezitten daardoor een hoog kennispotentieel. De archeologische waarden kunnen zijn aangetast door o.m. landgebruik en de huidige bebouwing. Een lithische assemblage dat is aangetast kan evenwel nog steeds een kennispotentieel bezitten vanwege de verticale spreiding van het materiaal. Systematisch zeefonderzoek in de laatste decennia heeft namelijk aangetoond dat bij een intacte vuursteenvindplaats het materiaal een verticale spreiding kent.²⁴ Deze spreiding ontstaat doordat materiaal dat oorspronkelijk aan het oppervlak lag, door bodemvormingsprocessen langzaam door de top van het sediment zakt.

Specifiek voor het plangebied is de verwachting op sites uit de steentijd als matig te beschouwen. In de ruime omgeving rond het plangebied zijn tijdens veldprospecties en toevalsvondsten enkele prehistorische, lithische artefacten aangetroffen. Deze vondstlocaties hebben een gelijkaardige landschappelijke ligging als het projectgebied.

- Een sporenniveau uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen kan aan de top van het eolisch lemig zanddek worden aangetroffen, mogelijk aan de onderzijde van de ploeglaag. Een eventueel sporenniveau is over het algemeen het beste zichtbaar vanaf de B horizon.

De archeologische waarden kunnen zijn aangetast door landgebruik en/of bestaande bebouwing. Een sporenniveau dat is aangetast kan evenwel een kennispotentieel bezitten indien spoorrestanten op een dieper niveau bewaard zijn gebleven.

Tijdens de intensieve prospectie van de omgeving via luchtfotografie werden een hele reeks sporen herkend gaande van mogelijke bronstijdgrafheuvels tot grachten, enclosures en omwallingen. Op basis hiervan kan voor het plangebied een middelhoge verwachting op sporensites uit het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen vooropgesteld worden.

Archeologisch onderzoek rond het projectgebied is echter schaars en leverde tot nu toe enkel sporen uit de Romeinse tijd op. De potentiële kenniswinst bij verder onderzoek is dus groot.

Voor het grootste deel van het plangebied dient deze verwachting echter naar beneden bijgesteld te worden in verband met het huidige gebruik. Een voornaam deel van het plangebied is sinds de 18^e eeuw in gebruik als wegnis met allerlei toebehoren zoals kabels, leidingen en flankerende grachten. Het intensieve gebruik van de wegnis, het herstel ervan en vernieuwen van het wegdek door de loop der tijd heeft naar alle waarschijnlijkheid eventuele archeologische waarden grootschalig aangetast. Archeologische resten zullen daarmee sterk verstoord zijn of hooguit beperkt en versnipperd intact zijn gebleven.

Dit geldt niet voor de delen van de private percelen die aan het openbaar domein worden toegevoegd. Het huidige gebruik als voortuin, oprit, akker of grasland, kan mogelijk wel schade hebben toegebracht aan de intactheid van de top van de natuurlijke bodem. Maar zeker is dat allerminst. Voor de innames van de private percelen dient de bovenstaande archeologische verwachting (artefactensites Steentijd: matig / sporensites Neolithicum – Middeleeuwen: middelhoog) daarom wel gehandhaafd te blijven.

- *Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*

De geplande werken vormen nauwelijks een bedreiging voor het archeologisch bodemarchief. De heraanleg van de wegnis en de plaatsing van de nieuwe RWA/DWA vindt hoofdzakelijk plaats binnen het bestaande gabarit. Omwille van de verstoringen veroorzaakt door de huidige wegnis en nutsvoorzieningen, is de impact van de geplande werken zeer klein.

De werken op de private percelen zorgen wel voor extra verstoring van het bodemarchief. Echter betreft het veelal zeer smalle stroken verspreid over het plangebied, onmiddellijk naast het bestaande gabarit. Door het ontbreken van een ruimtelijk perspectief zal verder vooronderzoek ter hoogte van deze stroken niet leiden tot nuttige kenniswinst.

²⁴ Deeben 1999.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

De werken op de private percelen zorgen voor extra verstoring van het bodemarchief. Echter betreft het veelal zeer smalle stroken verspreid over het plangebied. Door het ontbreken van een ruimtelijk perspectief zal verder vooronderzoek ter hoogte van deze stroken niet leiden tot nuttige kenniswinst en is verder onderzoek kosten-baten dan ook niet aangewezen.

Samenvatting

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in juli 2021 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Catrietstraat te Gent (Drongen) (Afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen riolerings- en wegeniswerken.

Op basis van het bureauonderzoek werd vastgesteld dat de geplande werken nauwelijks invloed hebben op het bodemarchief. Op de veelal smalle stroken van de private percelen naast de bestaande weg zorgen de werken wel voor extra verstoring van het bodemarchief. Door het ontbreken van een ruimtelijk perspectief zal verder vooronderzoek hier echter niet leiden tot nuttige kenniswinst en werd een vrijage geadviseerd.

Literatuur

- Agentschap Onroerend Erfgoed**, 2019: *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4,0*, Brussel
- Bourgeois, J., et al.** 1999: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. III. *Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks, nr. 7.*
- Bruyninckx, T., B., Bot, B., Acke,** 2009: *Archeologische prospectie uitbreiding spoorlijn Drongen-Landegem (prov. Oost-Vlaanderen) Basisrapport - oktober 2009*, onuitgegeven rapport.
- Deeben, J.**, 1999: *The Known and the Unknown: the Relation between Archaeological Surface Samples and the Original Palaeolithic and Mesolithic Assemblages*. Amersfoort (Berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek), 9-32.
- Deeben, J, L. Amkreutz, F. Brounen, I. DeVriend, E. Drenth, M. De Grooth, R. Houkes, E. Kramer, R. Machiels, M. Niekus, H. Peeters, E. Rensink, J. Schreurs, B. Smit, L. Verhart & J. P. de Warrimont,** 2016: Typochronologische tabel, in: L. Amkreutz, F. Brounen, J. Deeben, R. Machiels, M.F. van Oorsouw & B. Smit (red.): *Vuursteen verzameld. Over het zoeken en onderzoeken van steentijdvondsten en -vindplaatsen*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 050), 216-224.
- Deeben, J. & J. Schreurs,** 1997: *Codelijst voor laat paleolithische, mesolithische en neolithische artefacten. Tweede versie*, Amersfoort.
- Onbekend**, 1840-1850: *Atlas der buurtwegen*.
- Stoops G.**, 2018. *Gent, Drongen, begraafplaats (Mariakerksesteenweg)*. STADSARCHEOLOGIE GENT,

Geraadpleegde websites

- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten>
<http://www.geopunt.be/kaart>
<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>
<https://id.erfgoed.net>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 2. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 3. Het plangebied op een luchtfoto uit 2020 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2020 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 4. Typedwarsprofiel van de geplande wegnis (Bron: opdrachtgever)
- Afb. 5. Typedwarsprofiel van de geplande wegnis ter hoogte van een busperron (Bron: opdrachtgever)
- Afb. 6. Typedwarsprofiel van de geplande wegnis ter hoogte van de parkeerstroken (Bron: opdrachtgever)
- Afb. 7. Aanduiding van het plangebied op het gewestplan.
- Afb. 8. Het plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 9. Het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m. (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)
- Afb. 10. Het plangebied op de Tertiair geologische kaart 1:50.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)
- Afb. 11. Het plangebied op de Quartair geologische kaart 1:200.000. (Bron: Databank Ondergrond Vlaanderen)
- Afb. 12. Het plangebied op de Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest. (Bron: Vlaamse overheid, Departement Omgeving, Vlaams Planbureau voor Omgeving/ Databank Ondergrond Vlaanderen)
- Afb. 13. Het plangebied op de Ferraris kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).
- Afb. 14. Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Provincie Oost-Vlaanderen).
- Afb. 15. Het plangebied op de Vandermaelen kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen/Koninklijke Bibliotheek van België).
- Afb. 16. Het plangebied op de Popp kaart (bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).
- Afb. 17. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1873 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).
- Afb. 18. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:20.000 uit 1939 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).
- Afb. 19. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:25.000 uit 1969 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).
- Afb. 20. Het plangebied op de Topografische Kaart van België 1:25.000 uit 1981 (bron: Nationaal Geografisch Instituut via www.cartesius.be).
- Afb. 21. Het plangebied op een luchtfoto uit 1971 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1971 - zwart-wit: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).
- Afb. 22. Het plangebied op een luchtfoto uit 1979-1990 (Luchtfoto Vlaanderen, zomer 1979-1990 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).
- Afb. 23. Het plangebied op een luchtfoto uit 2013-2015 (Luchtfoto Vlaanderen, winter 2013-2015 – kleur: bron: Agentschap Informatie Vlaanderen).
- Afb. 24. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.
- Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden. (Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)
- Tabel 2. aardkundige en landschappelijke gegevens over het plangebied.
- Tabel 3. Overzicht van meldingen uit de CAI.